

06.12.2014- Astrids elskede bøger for børn og voksne

Jeg elsker slet og ret de bøger. Læste nogle af dem selv, da jeg var barn og flere endnu for mine børn, da de var små, større og store. Om ikke længe vil jeg læse dem igen for mine børnebørn. Jeg glemmer aldrig, hvordan jeg som barn igen og igen fortabte mig i Bulderby- børnenes verden, der udgik fra gårdene i den lille by i Sverige, hvor de havde hjemme. Så det hele for mig, når Lisa pustede lysene ud i fødselsdagskagen, og jeg var med, når hun sammen med Britta, Anna, Lasse, Bosse og Ole gik den lange skolevej og talte myggestik. Hjemme hos Ole var desuden lillesøster Kirsten. Bulderby- børnenes barndom var fuldkommen lykkelig med base i de trygge og kærlige gårde, søde forældre og uendelige legemuligheder i lange lyse dage i marker og enge.

Når jeg sammen med Kitte Kry og mormor solgte polkagrise på torvet til julemarkedet, blev det ikke bedre. Ingen kunne som Lindgren fortælle, hvordan der var, og hvordan det hele så ud: "Åh, det lille hus, hvor var det nydeligt! To små vinduer vendte ud mod gaden, og der kunne man ofte skimte en næsetip og to glade, brune øjne." Og: "Lille velsignede barn, hvordan skulle jeg dog klare mig uden dig"!

Og Kitte sad på sengekanten med en stor klat sod på næsen og dyppede en sukkerknald i mormors kop, inden hun gik tilbage til rengøringen.

Jo, Kitte passede vel nok på mormor, da mormor faldt og brækkede sit ben, og vi får lov til at høre, hvordan Kitte Kry og mormor alligevel får den skønneste jul med fingervanter, som Kitte har købt til mormor for polkagrisepengene, og den dukke, som mormor i al hemmelighed har fået frøken Søderlund til at lægge til side:

"Var der nogen, der troede, at der ikke blev jul hos Kitte Kry og mormor? i så fald synes jeg, han burde have kigget ind ad et af de små vinduer juleaften."

Sådan skriver hun, Astrid Lindgren. Og sådan fik alle os, der læste herom, lov til at være med helt inde hos Kitte Kry og mormor. Nøjagtig sådan som kun Lindgren kunne det.

Da Emil gjorde kål på al julemaden

Da mine egne to børn var mindre, havde vi i flere år og mange aftener en ekstra lille dreng med til godnatlæsningen. Som I måske har gættet, er det Emil.

Emil, den lille hvidhårede dreng, om hvem der fortaltes, at han kunne få sin far til at gå ud af sit gode, utålmodige skind og sin mor til at skrive i den blå stilebog, at Vorherre måtte hjælpe hende til at vide, hvad der skulle blive af den dreng.

For som I ved, var der næsten ikke den skarnsstreg, han ikke kunne finde på.

Også selv om han ikke var ganske klar over, at det var sådan en, han havde lavet, før han på sin fars brøl og turen i hast ved mors hånd til værkstedet forstod, at det var det nok.

"Emil er en god dreng," sagde Emils mor. Punktum. Og fortæl mig også lige, hvem andre end den gode Emil, der kunne komme på den ide at holde et julegilde, der sagde spar to til alle andre julegilder, fordi hvert eneste fattiglem i Lønneberg fattighus skulle til Katholt. Søster Ida og Alfreds betænkeligheder ved at al mor Almas julemad ville forsvinde, var både Emil, mine børn og jeg ligeglade med. Emil forsikrede nemlig Alfred og sig selv om, at, det var en god gerning, som Guds engle ville klappe lige så meget i hænderne over, som de før havde grædt over fattighusets usle jul. For som han sagde det, Emil: "Nu skal her være julegilde". Og da de kom ind i det julefine køkken på Katholt, og Emil havde tændt fem store helligtrekongerslys, der spejlede sig i de nypudsede kobberkasseroller på væggene, så alting lyste og strålede, blev de først, ganske tavse, og Tumble-Jokum troede, han var kommet i himlen.

Og Lindgren lader os forstå, at sådan som fattiglemmerne kastede sig over fade og skåle og brødbakker, spiser kun den, der er helt udhungret.

Da Emils mor skrev i den blå stilebog den aften, var hun ked af det, det kan ikke nægtes, og den dag i dag er der pletter på den side i bogen, som om nogen havde grædt over den. "Trædte juledag i min nød om aftenen," står der som overskrift. Og bagefter: "I dag har han siddet i værkstedet hele dagen, det arme barn. From og god ær han, drængen, men somtid tror jeg, han ær splittergal."

Idyl, ensomhed og sorg

Hvem var hun egentlig, Astrid Lindgren. Hun, der som ingen andre kunne skrive så både børn og voksne frydes, ler, undres, sørger og føler med?

Hvor hentede hun alle de bedste, skønneste, uhyggeligste og mest sørgelige historier fra?

Ved hver eneste historie og bog fra hendes hånd, har jeg undret mig over, hvordan hun bar sig ad. For i grunden tror jeg, at hvert eneste kunstværk, musikstykke, film og bog af de bedste bliver til på grund af noget. Noget, som enten er så glædelig eller smerteligt, at det må have sit udtryk.

Jeg har ofte spurgt mig selv og andre, om det er Astrid Lindgrens egen bardomsjul, der var så smuk og herlig, som hun beskriver den i Bulderby, i Villa Villekulla, i Katholt eller et andet sted?

Ja, har hun tidligere udtalt- det var den nok, hvorfor skulle jeg ellers så stædigt beskrive den i mine bøger?

Og hvorfor er det også, at mange af hendes bøger vrimler med ensomme, forsømte børn, der må ty til fantasien for at klare livet?

En ny og fremragende biografi om Astrid Lindgren: "Denne dag, et liv" af Jens Andersen, giver et levende og nuanceret indtryk af mennesket bag bøgerne. Mange aspekter af Astrid Lindgrens liv belyses, og det var langt fra altid nogen Bulderby- idyl. Kun barndommen var så fuldstændigt lykkelig, som hun beskriver den i nogle af bøgerne.

At hun som 18-årig måtte føde sin søn i al hemmelighed og derefter overlade sønnen til en plejemor i tre år, skriver Jens Andersen, gav hende en forståelse for, hvor vigtig tryghed og kærlighed er i den tidlige barndom.

Tak for alle bøgerne

Uanset om det var Pippi, Emil, Brødrene Løvehjerte, Madicken eller Mio, gennemsyres Lindgrens forfatterskab af hendes levende interesse for børn og hendes dybe forståelse for deres tanker og følelser. Livet igennem var hun børnenes advokat.

Og livet igennem har børn og voksne over hele verden frydet sig, grinet, grædt, gysset og sørget sig gennem Lindgrens bøger.

Jeg kan kun være hende taknemlig og bøje mig dybt i støvet for det, hun kunne.

Lindgren er mageløs, og Jens Andersen skriver formidabelt herom.

Af hjertet tak til Lindgren fordi hun lod os det hele vide, og tak for, at jeg snart må få lov til at læse alle bøgerne højt en gang til.

Heldigvis er Lindgren jo for både børn og voksne, så måske jeg bare vil læse dem selv med det samme. Igen. Måske kan I få lyst til at gøre det samme.